

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys från Skeppsbron, RAÄ 216, Göteborg

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2014). *Dendrokronologisk analys från Skeppsbron, RAÄ 216, Göteborg*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:22). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

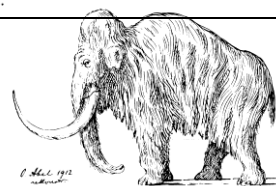
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

06 mars 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:22
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS FRÅN SKEPPSBRON, RAÄ 216
GÖTEBORG

Uppdragsgivare: Viktor Svedberg, Riksantikvarieämbetet UV Väst (tel 010-4808192)

Område: Göteborg **Prov nr:** 15166-15177 & 15278-15286 **Antal sågprov:** 20

Dendrokronologiskt objekt: Rustbädd Stora Badhusgatan (P1-2, 5-6, 0), Rustbädd Verkstadsgatan (P3-4), Sänkverket (P7-9), Påle Bastionmuren (P10-11), pålar från rustbädden under Stora Bommen bastionen (P12-16), dito under nordöstra änden av Badstugubastionen (P17-20)

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr : enheter	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W) Vinteravverket	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentar Angiven fällningstid skall ses som "bästa dateringsförslag" alltså ingen säker datering
15166	1:A	Tall	69	W, Sp=47	Ej datering	-	
15167	2:A	Gran	63	W	Ej datering	-	(V 1648/49)
15168	3:B	Tall	38	W	Ej datering	-	
15169	4:B	Tall	136(1)	W	1660	V 1660/61	Proveniensen: Jönköpings län
15170	5:A	Gran	110	W	Ej datering	-	(V 1648/49)
15171	6:A	Gran	118	W	Ej datering	-	(V 1647/48)
15172	7:-	Tall	32	Ej W, Sp=14	Ej datering	-	
15173	8:-	Gran	51	Ej W	Ej datering	-	
15174	9:-	Tall	53	W	Ej datering	-	
15175	10:-	Gran	37	W	Ej datering	-	
15176	11:B	Tall	57	W, Sp=32	Ej datering	-	
15177	0:A	Gran	79	W	Ej datering	-	Prov låg i provpåse 2, men är ej samma individ
15278	12:C	Gran	113	W	Ej datering	-	(V 1693/94)
15279	13:C	Gran	40+ew	W	Ej datering	Sommar	
15280	14:C	Tall	34	W	Ej datering	-	
15281	15:C	Tall	38	W	Ej datering	-	
15282	16:C	Tall	36	Sp 31, W	Ej datering	-	
15283	17:D	Gran	25	W	Ej datering	-	(V 1687/88)
15284	18:D	Tall	40	Sp 36, W	Ej datering	-	(V 1687/88)
15285	19:D	Gran	36	W	Ej datering	-	(V 1687/88)
15286	20:D	Gran	23	W	Ej datering	-	(V 1687/88)

Kommentarer till den dendrokronologiska analysen:

Prov 4, dateras till vinterhalvåret 1660/61, proveniensen är Jönköpings län. När det gäller proveniensbestämning avgränsning på ett enda prov så kan det vara problematiskt. Avgränsningen kunde vara något större men Jönköpings län är det mest sannolika källorten.

En stor del av proverna har inte varit möjliga att säkert datera. Detta rekordmässigt sämsta dateringsresultat beror på flera orsaker, de främsta är att det är få årsringar i proverna och att det handlar om två trädslag. Gran är särskilt svårt att datera söder om norrlandsgränsen i Sverige. När detta insågs kompletterades proverna med prov 12-20 samt att Viktor Svedberg angav vilka prover som sannolikt hade samma ålder. De har kallats A, B, C och D. Prov 7-10 kunde inte gruppindelats med gemensam ålder och har betecknats med ”-”.

Grupp A har tre av fyra samma fällningsår, prov 6 är avverkat året innan.

Grupp B har prov 3 och 11 samma fällningsår, tyvärr så daterar inte prov 4 något annat prov i gruppen, vilket kan bero på att de är av annan ålder eller vitt skilda källorter.

Grupp C har prov 15 och 16 gemensamt fällningsår prov 14 är avverkat året innan.

Grupp D har alla ett gemensamt fällningsår.

Alla utom prov 13 är avverkade på vinterhalvåret.

Diskussion

I den högra kolumnen förekommer det dateringsuppgifter som inte är helt säkra. De är baserade på gängse dendrokronologisk metodik. Jag har inte utnyttjat någon form av annan logik som till exempel en tänkt byggnadsriktning. Man kan använda det som ett stöd för en teori men det är viktigt att inte hänga upp teorin på dessa uppgifter.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger förekommer olika informationer. Dateringsförslaget är något som normalt inte görs men eftersom resultatet var så svagt har jag gjort ett försök.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, 0738-448812 Fax +46-46-2224830

e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se